

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 2. junija 1880.

Obseg: Ali je Avstrija poljedelska ali obrtniška država? — Ali zadostuje dandanes kmetovalcu, da le po stari navad kmetuje? (Konec.) — Spomini iz potovanja po velikih posestih pruske, česke in šlezke dežele. (Dal.) — Surovemu in navadnemu maslu žarkov okus vzeti. — Ali je bolje krave dvakrat ali trikrat na dan molzti? — Kako pogasiti goreč petrolej. — Gospodarske novice. — Prislovice in reki iz Istre. — Pobirki. — Slovansko slovstvo. — Pisma iz Ogerske. — Mnogovrstne novice. — — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Ali je Avstrija poljedelska ali obrtniška država?

Kar je minister kmetijstva v državnem zboru poudarjal, da je Avstrija bolj poljedelska kakor obrtniška, se je vnelo pričkanje med konservativci in liberalci, ki trdijo, da Avstrija je obrtniška država, in ker je liberalizem pečat obrtniji, zato mora tudi Avstrija liberalna biti. Poglejmo statistične številke in vprašajmo jih, kaj one pravijo.

V najnovejših statističnih knjigah Kolba in Brachellia, kakor „Osten“ piše, beremo, da koncem leta 1869 se je z različnimi obrtnijami bavilo:

399.619 lastnikov in zakupnikov,
1 milijon in 775.686 delavcev,
23.511 uradnikov fabriških in družih,
s poljedelstvom pa:

1 milijon in 843.995 gospodarjev in zakupnikov,
5 milijonov in 623.935 delavcev,
29.570 uradnikov kmetijskih,
po takem s poljedelstvom
1 milijon in 444.376 gospodarjev,
3 milijone in 847.249 delavcev,
6059 uradnikov več, kakor z obrtnijami.

V celi Avstriji z Ogersko vred je s kmetijstvom in gozdarstvom imelo opraviti 12 milijonov 521.005 ljudi, s produktivnimi obrtnijami pa le 2 milijona in 675.793. Jasno je tedaj, da delo od več kot 12 milijonov več iznaša kakor pa delo le 2 milijonov.

Po statistiki Neumanovi se vrednost poljedelskih pridelkov sme ceniti na 1696 milijonov gold. (Avstrije na 916, Ogerske pa na 780 milijonov gold.). Vrednost obrtnijskih izdelkov žalibog ni znana.

Primerimo našo obrtnijo z obrtnijo po družih tujih državah.

Največji obrtniji ste obrtnija z železom in pa obrtnija tkanja (Textilindustrie).

Leta 1878. se je v Avstriji z Ogersko vred izdelalo 7·8 milijonov centov surovega železa, v Nemčiji 63·3, na Francoskem 28·9, na Angleškem 127·4, v severni Ameriki 56 milijonov, — jekla pa v Avstriji 1·6 milijonov, v Nemčiji 2·5, na Francoskem 5·2, na Angleškem 20, v severni Ameriki 16·8 milijonov centov. Isto tako je obrtnija Avstrije z volno veliko zaidej za to obrtnijo družih držav.

Vse druge številke pa kaže avstrijsko-ogersko poljedelstvo.

Goved je Avstrija z Ogersko štela 11 milijonov in 78.000, Nemčija 15 milijonov in 300.000, Francoska 11 milijonov in 700.000, Angleška 9 milijonov 761.000, severna Amerika 34 milijonov, — ovác: Avstrija 18 milijonov in 701.000, Nemčija 27 milijonov in 300.000, Francoska 28 milijonov in 700.000, Angleška 32 milijonov in 571.000, Amerika 40 milijonov, — prešičev: Avstrija 5 milijonov in 742.000, Nemčija 7 milijonov in 100.000, Francoska 5 milijonov in 750.000, Angleška 3 milijone in 767.000, Amerika 32 milijonov.

Vinski pridelek je v Avstriji znašal 6·7 milijonov hektolitrov, v Nemčiji 5·5, na Francoskem 70, na Angleškem 0, v severni Ameriki 7·5 milijonov hektolitrov.

Ako se zdaj preračuna, koliko obrtnijskih izdelkov in koliko kmetijskih pridelkov pride na enega človeka v Avstriji, Nemčiji, Franciji, Angliji in severni Ameriki, je jasno kot beli dan, da je Avstrija v poglavitnih razdelkih velike obrtnije veliko za drugimi obrtnijskimi državami, — o kmetijskih pridelkih pa, štetih na enega človeka, vse druge evropske države daleč prekosi, le za severno Ameriko zaostaja.

S tem je dokazano, da prvo mesto v Avstriji ima poljedelstvo in da krič liberalcev, ki trdijo, da je Avstrija obrtniška država, je le „švindal“, kakor je ves njih liberalizem le „humbag“.

Ali zadostuje dandanes kmetovalcu, da le po stari navadi kmetuje?

Spisal prof. Fr. Povše.

(Konec.)

4. O četrti točki sem obširneje uže razpravljaj in dostavljam le, da tu mora vlada državna in deželna pripomoči, gospodarji se pa podučiti in tudi če treba po posebnih strokovnjakih (Wiesenaubingénieur) podpirati.

Vsakako pa bi svetoval, da izprosi kmetijska družba nekoliko subvencije, s katero bo mogla nekoliko umnih kmečkih, nekoliko izobraženih, najbolje izšolanih kmetijskih učencev poslati na kako šolo za obdelovanje travnikov (Wiesenauschule), kakoršne se nahajajo na Nemškem in ena tudi na Českem na grajščini kneza Schwarzenberga. Poduk traja 3 mesece in taki mla-